

Alþingi
V.t. Efnahags- og viðskiptanefnd
Kirkjustræti
150 Reykjavík

Efni: Athugasemdir við frumvarp til laga um breytingu á lögum nr. 145/1994, um bókhald, lögum nr. 144/1994, um ársreikninga, og lögum nr. 75/1981, um tekjuskatt og eignarskatt, með síðari breytingum, sem lagt var fram á Alþingi þann 5. desember 2001

Hér að aftan er að finna ábendingar og athugasemdir Deloitte & Touche hf. vegna frumvarps til laga um breytingu á lögum nr. 145/1994, um bókhald, lögum nr. 144/1994, um ársreikninga, og lögum nr. 75/1981, um tekjuskatt og eignarskatt, með síðari breytingum, sem lagt var fram á Alþingi þann 5. desember 2001. Um er að ræða frumvarp þar sem lagt er til að íslenskum rekstraraðilum verði heimilað að færa bókhald og semja ársreikninga í erlendum gjaldmiðli.

Í frumvarpinu kemur fram sú óundanþæga regla að fjárhæðir í bókhaldsbókum skuli vera í íslenskum krónum. Þetta á einnig við þegar heimild hefur fengist til að haga bókhaldi og semja ársreikning í erlendum gjaldmiðli. Í athugasemdum við frumvarpið koma fram ástæður þessa, sem eru þær að ekki verði heimiluð skattskil í erlendri mynt. Rökstuðningur fyrir því að ekki verði heimiluð skattskil í erlendri mynt er einkum sá að slíkt geti valdið verulegum mismun á tekjuskattsstofni eftir því hvort hann byggist á reikingskilum sem gerð eru í íslenskum krónum eða í erlendum gjaldmiðli. Með því skapist það ástand að skattaleg staða íslenskra félaga geti verið innbyrðis ólík og mismunur skapist milli fyrirtækja sem að öðru leyti búa við sömu skilyrði.

Það er semsagt hættan á þessari mismunun sem veldur því að lagt er til að félögin verði skyldug til þess að færa tvöfalt bókhald ef þau á annað borð óska eftir því að færa bókhald í erlendri mynt. Í athugasemdum með 2. gr. frumvarpsins er þetta sagt vera lítilsháttar óhagræði þar sem flest stærri bókhaldskerfi hafi þann möguleika að færa bókhald í tveimur gjaldmiðlum. Þetta stangast á við þær upplýsingar sem Deloitte & Touche hf. hefur fengið frá hugbúnaðarfyrirtækjum, sem almennt selja bókhaldskerfi til rekstraraðila, og er efnahags- og viðskiptanefnd hvött til þess að kanna þetta nánar.

Það er að vísu rétt að bókhaldskerfin geta almennt haldið utanum upphæðir í tveimur myntum. Kerfin geta hins vegar ekki án breytinga bókað mismunandi gengismun fyrir hvora mynt fyrir sig þannig að ekki verður hjá því komist að færa bókhaldið að vissu marki tvívegis. Þetta er því mikið óhagræði sem felur bæði í sér mikla viðbótarvinnu og eykur hættuna á villum. Það verður ekki séð að rök séu til þess að ganga þurfi svo langt að fyrir verði að liggja bókhald í íslenskri mynt eingöngu til

Þess að ekki komi til mismunandi skattlagningar á rekstrarniðurstöðu miðað við færslu í íslenskri eða erlendri mynt.

Það er ekki óeðlilegt að daggengi sé fyrir hendi í kerfunum þar sem hver færsla geti verið færð yfir í íslenskar krónur. Hins vegar er of langt gengið þegar félög, sem færa bókhaldið í erlendri mynt, þurfa að fara að reikna sérstakan gengismun á öll erlendu lánin og hver innkaup. Í þessu sambandi mætti líta til framkvæmdar í Danmörku þar sem nægjanlegt er að fyrir liggi daggengi er reikni einstakar færslur yfir danskar krónur úr grunnmyntinni, en ekki er gerð sú krafa að allt bókhaldið sé fært í dönskum krónum einnig.

Þau rök sem færð eru fyrir þessu og varða innbyrðis mismunun sem komið geti upp og kemur í raun sjálfkrafa upp ætti ekki að standa í vegi fyrir þessu. Það er ekki óeðlilegt að þessi mismunur verði á milli aðila. Þau fyrirtæki sem ákveða að færa bókhald sitt í hinni erlendu mynt taka á sig ákveðna gengisáhættu með því og geta þurft að greiða hærri skatt í íslenskum krónum vegna þess. Með því myndi einnig myndast samræmi í afkomu félaganna samkvæmt ársreikningi þeirra og skattbyrðinnar, sem hlýtur að teljast eðlilegt. Þetta er ákveðin gengisáætta á sama hátt og hjá fyrirtækjum sem almennt hafa tekið gengisáhættu með erlendum lántökum. Slík gengisáhætta hefur getað valdið sveiflum þannig að rekstrarhagnaður hefur orðið meiri eða minni en ella vegna gengis íslensku krónunnar. Almennt séð verður þó að gera ráð fyrir að slíkar sveiflur jafnist út til lengri tíma litið. Það sem mestu máli skiptir er að fyrirtækin sem færu þessa leið væru að gera þetta vitandi vits, þ.e. að skattlagning þeirra gæti orðið hærri í íslenskum krónum talið og að fyrirtæki sem ekki vilja fara þessa leið eða ekki geta það vita einnig af þessu. Það sem er mest um vert hér er að allir aðilar sem eins er ástatt um eru skattlagðir á sambærilegan hátt og því ekki um mismunun að ræða frekar en önnur atriði sem leiða til lækkunar skatta eða eftir atvikum hækkunar og eiga eingöngu við um suma rekstraraðila en ekki aðra. Sú leið sem lögð er til í frumvarpinu felur það í sér að hlutfall álagðs tekjuskatts í erlendri mynt af tekjum í erlendri mynt gæti orðið mun lægri en 18% eitt árið og mun hærri en 18% það næsta. Þetta væri nokkuð sem skýra þyrfti sérstaklega fyrir erlendum fjárfestum, en eins og áður sagði er eitt af markmiðum frumvarpsins að bæta aðgengi erlendra fjárfesta og lánastofnana að viðurkenndum upplýsingum.

Hér mætti leggja til að í stað þess að þurfa að gera jafnframt upp í íslenskum krónum, til þess að fá skattstofnin fram í íslenskum krónum eins og ekki hafi verið fært bókhald í erlendri mynt, væri hið erlenda uppgjör látið gilda með þeirri rekstrarniðurstöðu sem það fæli í sér í hinni erlendu mynt. Í lok árs er því til staðar tekjuskattstofn í erlendri mynt og einnig eignarskattstofn í erlendri mynt. Þessar fjárhæðir er síðan hægt að reikna yfir í íslenskar krónur til að ákveða greiðslu skatts og mætti tekjuskattstofninn vera reiknaður á meðalgengi ársins á meðan eðlilegra væri að eignarskattstofninn væri reiknaður á lokagengi ársins. Með þessu væri fylgt þeim almennt viðurkenndu sjónarmiðum að skattlagning byggji á rekstrarniðurstöðu er fram komi í ársreikningi, að visu að gerðum sérstökum skattalegum færslum. Hin leiðin að færa sérstak skattabókhald í íslenskri mynt gerir það hins vegar að verkum að við skattlagningu er ekki lengur byggt á raunverulegri afkomu rekstraraðilans samkvæmt ársreikningi hans.

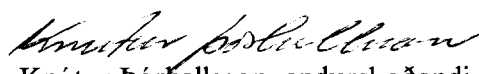
Varðandi samanburðarrökin má benda á að fordæmi eru fyrir því í skattlagningu hérlendis að sérstök lög séu sett er gera það að verkum að tvö fyrirtæki, er að öðru

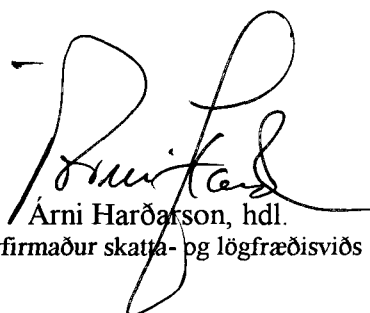
leyti getur verið eins ástatt fyrir, séu ekki skattlögð á sambærilegan hátt. Hér er t.d. verið að tala um lög nr. 62/1997, um heimild til samninga um álbræðslu á Grundartanga, þar sem fram kemur að félagið greiðir 33% tekjuskatt og hefur frádráttarliði sem aðrir rekstraraðilar hérlendis njóta ekki auk þess að vera undanþegið eignarskatti.

Með þessum lögum er verið að gera félögum kleift að færa bækur sínar í erlendri mynt til þess að fá fjárhagslegan samanburð við erlenda samkeppnisaðila, minnka sveiflur í afkomu vegna gengisbreytinga, laga aðgengi erlendra fjárfesta og lánastofnana, auðvelda erlendum aðilum að stofna og reka dótturfélög hérlendis og auðvelda íslenskum aðilum að stofna og reka dótturfélög erlendis. Það er mikilsvert að þessi breyting, sem eins og sjá má af þessari upptalningu er til mikilla hagsbóta, sé gerð á þann hátt að hún valdi þeim sem ákveða að nýta sér heimildina sem minnstu óhagræði eða viðbótarvinnu. Færsla bókhalds með tveimur grunnjaldmiðlum er ekki til þess fallin að auðvelda framkvæmd laganna og væri til bóta að sú skylda væri felld niður.

Að því er varðar 5. gr. frumvarpsins, sem tekur til þess hvaða aðilar geti sótt um heimild til að færa bókhald og semja ársreikninga í erlendum gjaldmiðli má benda á að ákvæðið er þess efnis að það er til þess fallið að valda deilum í framkvæmd, þó það fari að sjálfsögðu eftir því hvernig ákvæðinu muni verða beitt. Ströng túlkun ákvæðisins væri þó vissulega til þess fallin að valda slíkum deilum. Hér er átt við að þau viðmið sem sett eru í ákvæðinu eru matskennd eins og “meginstarfsemi”, “verulegur hluti viðskipta”, “veruleg tengsl félags við tiltekinn gjaldmiðil” og “verulegur hluti fjárfestinga” eru allt matskenndar lýsingar sem án nánari skilgreininga eru til þess fallnar að valda deilu á milli ársreikningarskrár og umsóknaraðila ef um synjun fyrir heimild til færslu bókhalds í erlendri mynt verður að ræða. Að vísu er gert ráð fyrir að ráðherra setji nánari reglur um skilyrði fyrir veitingu heimildarinnar en skýrara og betra væri að slíkar reglur væri að finna í lagatextanum sjálfum. Ákvæðið er það almennt orðað að einungis er um að ræða almennar leiðbeiningarreglur en raunveruleg reglusetning er sett í hendur ráðherra, sem er ekki heppilegt eða æskilegt þegar um er að ræða atriði er varða rekstraraðila svo miklu máli eins og hér er. Eins og áður sagði yrði þetta einungis vandamál ef túlkun ákvæðisins yrði þröng þannig að aðilum er sæktust eftir að fá að færa bókhald í erlendri mynt yrði synjað um það á grundvelli ákvæðisins. Hins vegar kemur ekki fram í frumvarpinu eða athugasemdum þess hvort leitast skuli við að fylgja þessum skilyrðum strangt eftir eða hvort þetta séu fyrst og fremst atriði til leiðbeiningar. Ekki kemur fram hvort beita eigi reglunum strangt þannig að ekki komi til að fyrirtæki sem ekki fullnægja hinum óljósu skilyrðum fullkomlega fái heimildina eða hvaða hættur fylgi því að það gerist.

Virðingarfyllst,
Deloitte & Touche hf.

Knútur Þórhallsson, endurskoðandi
Yfirmaður reikningsskilasviðs

Árni Harðarson, hdl.
yfirmaður skatta- og lögfræðisviðs